

Bilag 2

Menneskerettighedskonventionens krav til domstolenes sagsbehandlingstid

1. Indledning

En stor del af de klagesager, der indbringes for Den Europæiske Menneskerettighedskommission (herefter Kommissionen), vedrører påståede krænkelse af artikel 6, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK). Efter artikel 6 har enhver ret til en retfærdig rettergang inden en rimelig frist (reasonable time). En medlemsstat krænker således EMRK, såfremt de nationale domstoles sagsbehandlingstid for civile sager eller straffesager bliver for lang.

Af de domme, der indtil videre er afsagt af Den europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter Domstolen), vedrører ca. 30 pct. helt eller delvis for lang sagsbehandlingstid (se note 1 sidst i notatet), og tallet er højere for så vidt angår Kommissionen og Ministerkomitéen. Af de danske klagesager, der for tiden verserer for Kommissionen, vedrører 6 ud af 7 sager for lang sagsbehandlingstid ved danske domstole (2). Uanset at disse sager for menneskerettighedsorganerne fordeler sig forskelligt på de enkelte medlemslande, synes det generelt at være et problem for Europarådets medlemslande, herunder også Danmark, at sagsbehandlingstiden ved de nationale domstole ofte er for lang.

Når sagsbehandlingstiden er blevet for lang, har nationale domstole efter konventionspraksis imidlertid en vis mulighed for at rette op på den skete krænkelse, hvad enten sagen er under behandling eller er afsluttet.

I det følgende redegøres kort for konventionens krav om ret til retfærdig rettergang inden en rimelig frist, herunder konventionsorganernes praksis (afsnit 2). Derudover redegøres for nationale dommers pligt til ex officio at påse, at behandlingen af retssager fremmes med den fornødne hurtighed (afsnit 3). Endvidere beskrives praksis om fortabelse af offerstatus (afsnit 4). Endelig redegøres for nationale domstoles mulighed for at medvirke til at råde bod på skete krænkelse, således at eventuelle klagesager ikke længere vil kunne behandles af konventionsorganerne (afsnit 5).

2. Artikel 6, stk. 1, i EMRK

Efter artikel 6, stk. 1, i EMRK har enhver ret til en retfærdig rettergang inden en rimelig frist (reasonable time), når der skal træffes afgørelse enten i en strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser eller angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse.

Ved vurderingen af, om der foreligger en krænkelse af bestemmelsen, fastlægger konventionsorganerne først den periode, der er relevant for bedømmelsen. Det vil sige: hvornår sagsbehandlingen startede og sluttede (afsnit 2.1). Herefter vurderes det, om denne periode - i lyset af de kriterier, der er udviklet i konventionsorganernes praksis - kan anses for at være en rimelig frist (afsnit 2.2).

2.1. I civile sager begynder den relevante periode som udgangspunkt at løbe fra tidspunktet for sagsanlægget (3). I visse tilfælde kan en administrativ sagsbehandling være en nødvendig forudsætning for et efterfølgende civilt søgsmål. I sådanne tilfælde kan fristen begynde at løbe allerede fra den forudgående administrative sagsbehandling, herunder fremsættelsen af et krav over for det offentlige (4).

I straffesager begynder den relevante periode at løbe fra det tidspunkt, hvor vedkommende »is charged« (5). Der er tale om et selvstændigt konventionsbegreb, der efter praksis kan defineres som en officiel tilkendegivelse eller meddelelse fra en dertil kompetent myndighed overfor et individ, der indeholder en påstand eller beskyldning om, at vedkommende har begået en kriminel handling eller undladelse. I visse tilfælde kan begrebet endvidere omfatte andre foranstaltninger, der på anden måde indeholder en sådan beskyldning og på lignende måde påvirker den mistænkte situation i en ikke ubetydelig grad (6). I forhold til dansk ret vil fristen således i hvert fald begynde at løbe fra det tidspunkt, hvor der rejses tiltale mod en person, men meget vel fra et tidligere tidspunkt. Fristen vil således almindeligvis begynde at løbe fra det tidspunkt, hvor der rejses sigtelse mod en person. Hvis en person anholdes,